

OPP-
training

Landelijk OPP-project

Écht Passend Onderwijs met 'n functioneel OPP

Masterclass

OPP en **Handelingsgericht werken: hoe zit dat?**

Noëlle Pameijer, 21 oktober 2024

Handreiking ontwikkelings- perspectief: een houvast voor regulier én gespecialiseerd onderwijs

Gelijke kansen vragen een ongelijke aanpak, zodat elk kind de beste kans krijgt!

Een initiatief van de PO-Raad en de VO-raad

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Ouders
& Onderwijs.

sectorraad>go
voor gespecialiseerd onderwijs

VO RAAD

PO RAAD

BALANS
landelijke oudervereniging

An illustration showing a diverse group of people from behind, looking at a large map. The map features a blue river, various buildings, trees, and location pins. A red speech bubble is positioned above the group, and a purple speech bubble is to the right. A red box on the map is labeled 'SCHOOL'.

Instemmingsrecht:
Zijn we het eens met het plan?

Hoorrecht:
Wat zijn mijn ideeën?

Extra ondersteuning:
Wat hebben wij hier in de school
voor nodig?

<https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/handreiking-ontwikkelingsperspectief-opp-een-houvast-voor-regulier-en-gespecialiseerd-onderwijs/>

Wat je moet weten over het Ontwikkelingsperspectief (OPP)

OPP

Wat is een OPP?

Een ontwikkelingsperspectief (OPP) is een verplicht document voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs. Het helpt scholen om onderwijs af te stemmen op de specifieke behoeften van deze leerlingen.

Voor wie is een OPP verplicht?

Verplicht voor:

- Leerlingen in regulier primair en voortgezet onderwijs met extra ondersteuning aanvullend op de basisondersteuning.
- Alle leerlingen in speciaal basisonderwijs (SBO).
- Alle leerlingen in praktijkonderwijs (PRO).
- Alle leerlingen in gespecialiseerd onderwijs (SO en VSO).

Niet verplicht voor:

- Leerlingen in regulier onderwijs met ondersteuning binnen de basisondersteuning.
- Leerlingen met dyslexie, dyscalculie of hoogbegaafdheid binnen de basisondersteuning.
- Leerlingen in leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) zonder aanvullende ondersteuning.

Waarom een OPP?

- **Handvatten voor onderwijsaanpassing:** Het OPP helpt om het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van de leerling.
- **Planmatig werken:** Het OPP stimuleert planmatig handelen, omdat het minimaal jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld.
- **Doelgerichte samenwerking in het schoolteam en met ouders en leerlingen:** Het OPP bevordert de communicatie doordat betrokkenen het gezamenlijk opstellen, uitvoeren, monitoren en evalueren.

Wanneer wordt een OPP vastgesteld?

Termijn:
Binnen zes weken na inschrijving van de leerling of bij de start van extra ondersteuning.

Eisen:

1. Op overeenstemming gericht overleg met ouders.
2. Instemmingsrecht ouders op handelingsdeel OPP.
3. Vanaf augustus 2025: hoorrecht leerlingen.

Wat moet een OPP bevatten?

1. **Recente en belemmerende en bevorderende factoren van de leerling en de omgeving**
die van invloed zijn op het onderwijs en de extra ondersteuning.
2. **Uitstroomprofiel**
De geplande onderwijssoort of toekomstige bestemming van de leerling.
3. **Onderbouwing van het uitstroomprofiel:**
Een afweging van de bevorderende en belemmerende factoren.
4. **Handelingsdeel:**
Omschrijving van de extra begeleiding voor de leerling, bovenop de basisondersteuning.

Voor meer informatie en richtlijnen, raadpleeg de OPP handreiking.

Infographic OPP: wat je moet weten over het OPP

1. Wat is een OPP?

2. Voor wie is een OPP verplicht?

3. Waarom een OPP?

4. Wanneer een OPP?

5. Wat moet een OPP bevatten?

HGW: recente ontwikkelingen in 2024?

HGW beoogt kwaliteit onderwijs en begeleiding voor **alle** leerlingen te verbeteren. Het concretiseert **passend (inclusiever) onderwijs** en doeltreffende leerlingbegeleiding, zodat teams beter kunnen omgaan met **overeenkomsten** en verschillen tussen leerlingen.

Planmatige en cyclische werkwijze waarbij onderwijsprofessionals (leraren/docenten/mentoren, IB/ZC, school/teamleiders, begeleiders bestuur en SWV) en professionals jeugdhulp dezelfde 7 uitgangspunten toepassen.

HGW blijft in ontwikkeling n.a.v. praktijkervaringen & onderzoek, zoals van Marzano, Hattie, Mitchell e.a. meta-analyses.

Uitgangspunten HGW (H. 2 gele HGW-boek): wat is nieuw in 2024?

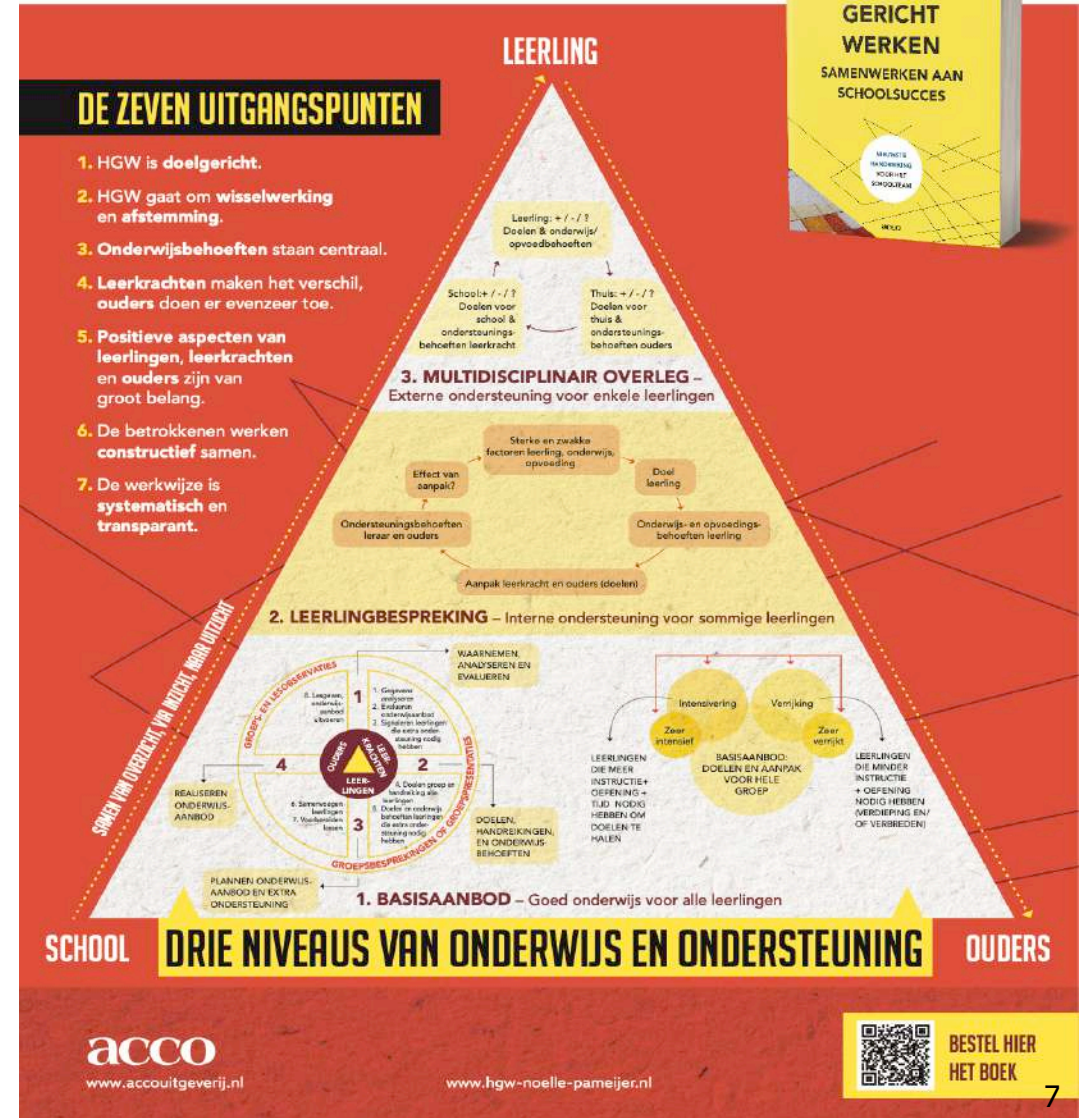
1. Doelgericht werken: *doelen* formuleren & evalueren
2. Wisselwerking: afstemming behoeften *zodat* ...
3. Onderwijs/opvoedbehoeften: wat heeft leerling nodig *om* ... (*doel*)
4. Leraren/mentoren & ouders doen ertoe: onderlinge relaties, onderwijsondersteunend gedrag ouders en behoeften: wat hebben zij nodig *om* ...?
5. Positieve kind, leraar en ouders benutten *om* ...
6. Samenwerken kind, leraren, ouders en ondersteuners *zodat* ...
7. Systematiek & transparantie *zodat* ...

1. In basis, goed onderwijs voor **alle** leerlingen (de boot), groeps- of klasbespreking.
2. Extra (interne) ondersteuning voor **sommige** leerlingen, leerlingenbespreking.
3. Extra (externe) zorg voor **enkele** leerlingen, OT, MDO of CvB.

Alle 7 uitgangspunten op alle niveaus, regulier en gespecialiseerd

HANDELINGSGERICHT WERKEN

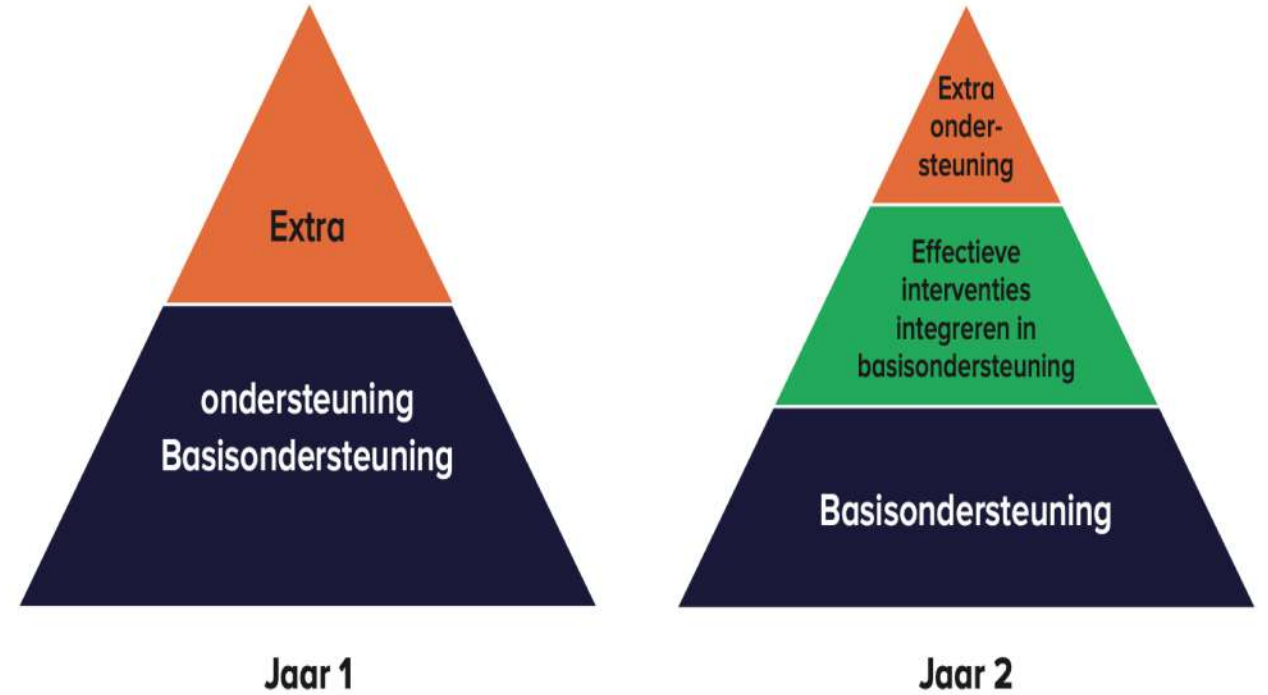
SAMENWERKEN AAN SCHOOLSUCCES

OPP handreiking

Pas succesvolle aanpakken voor leerlingen met OPP toe in **basisondersteuning**.

Zo versterk je de basis, stem je nog beter af op onderwijsbehoeften van leerlingen en wordt onderwijs inclusiever.

Kracht van feedback (Hattie, 2013) + groeitaal (Dweck) → kader HGW → kader OPP

1. Feed up: Waar willen wij heen (**doelen OPP**): wat zien/horen/merken we dan? **Plannen en afspraken**
2. Feedback: Hoe staan we ervoor? Hoe dichtbij **onze doelen** zijn we **al**? **Tops, fijn, complimenten ...**
3. Feed forward: wat is volgende stap? Hoe verder om **nog** dichterbij **onze doelen** te komen? **Tips voor vervolg, suggesties ...**

Basisattitude HGW: sta model in werken met OPP!

- Van klagen over of 'schuld' bij leerling, ouders, leraar of collega → als professional in spiegel kijken: wat kunnen **wij** doen zodat het deze leerling, ouders, leraar of collega wél lukt om ..?
- Van probleemgericht praten **over** ... → oplossingsgericht handelen **met** ...
- OEN en OMA

Implementatie HGW (H.8): we leren van & met elkaar

Balend leren

Leren van missers

Hattie (2013)

Stralend leren

Leren van successen

Mitchell (2015)

Vraag bij ieder **OPP-gesprek** leraren, ouders en leerlingen om feedback (tops en tips): wat moeten we in volgend OPP-gesprek weer doen (en waarom) en wat kunnen we dan anders/beter doen (en hoe)? **Neem hen mee in aanpassen OPP-format.**

Opdracht

Hoe zie jij de relatie
tussen HGW en OPP

1. Doelgericht werken

Proces: doel OPP-gesprek = ... Zo kunnen ouders en leerlingen het voorbereiden.

Inhoud: wat willen we bereiken met deze leerling, deze groep/klas, deze leerkracht/docent/mentor, ons onderwijs, deze ouders?

- Korte termijn: kleine snelle doelen (Marzano, 2007): wat zien en horen we dan?
- Lange termijn: **uitstroomperspectief OPP**

Doelen jonge leerlingen?

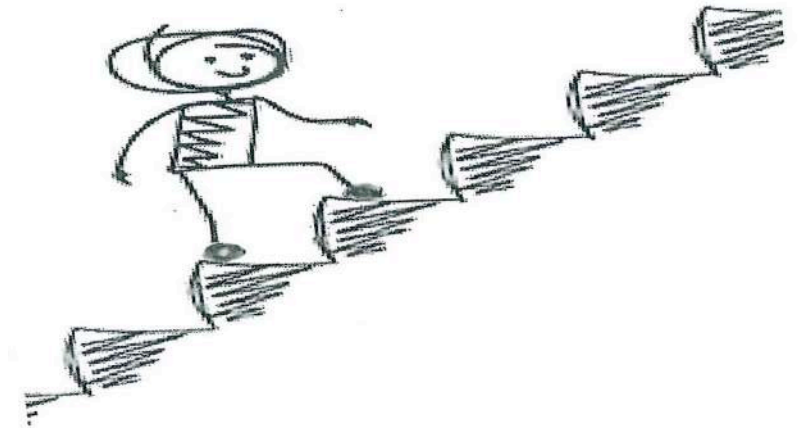
Groeitaal: doel, al en nog?

Betrek leerling

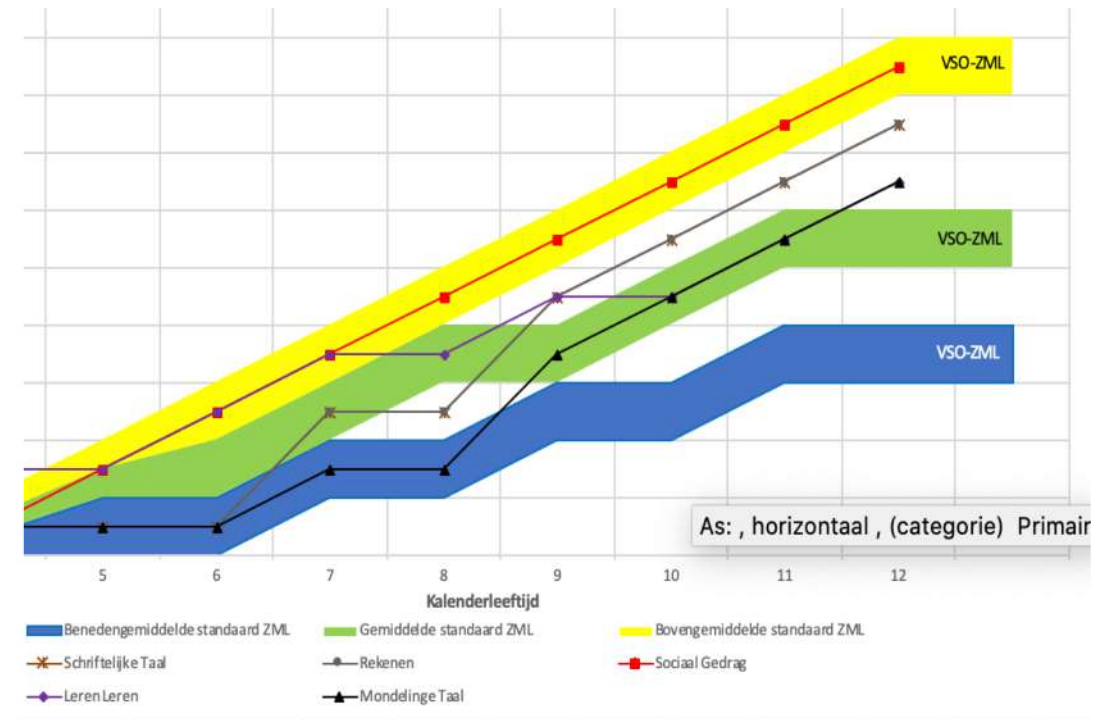
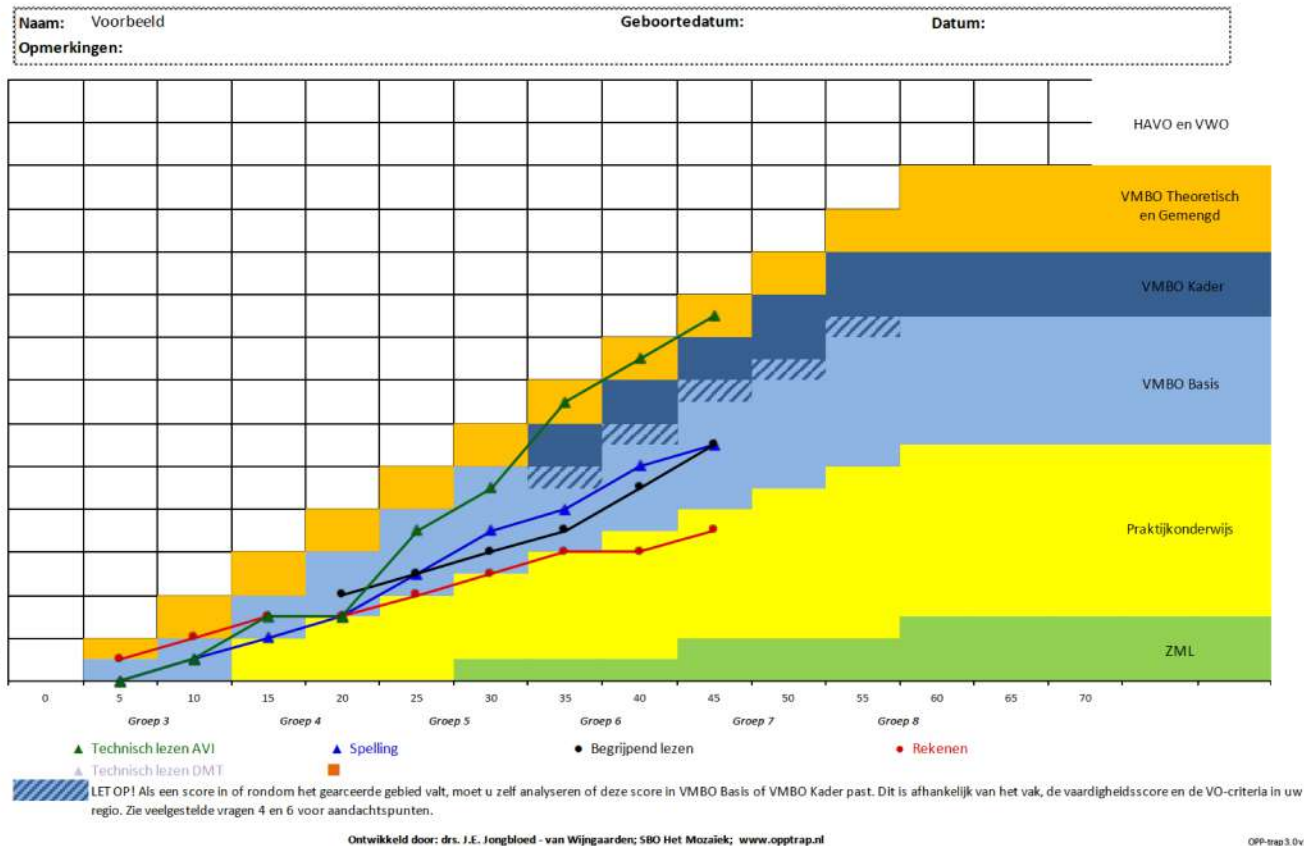
Concrete kleine doelen

Teken samen doel!

- Doel = (bovenaan trap)
- Je was hier
- Je bent nu **al** hier
- En nu **nog** ... leren

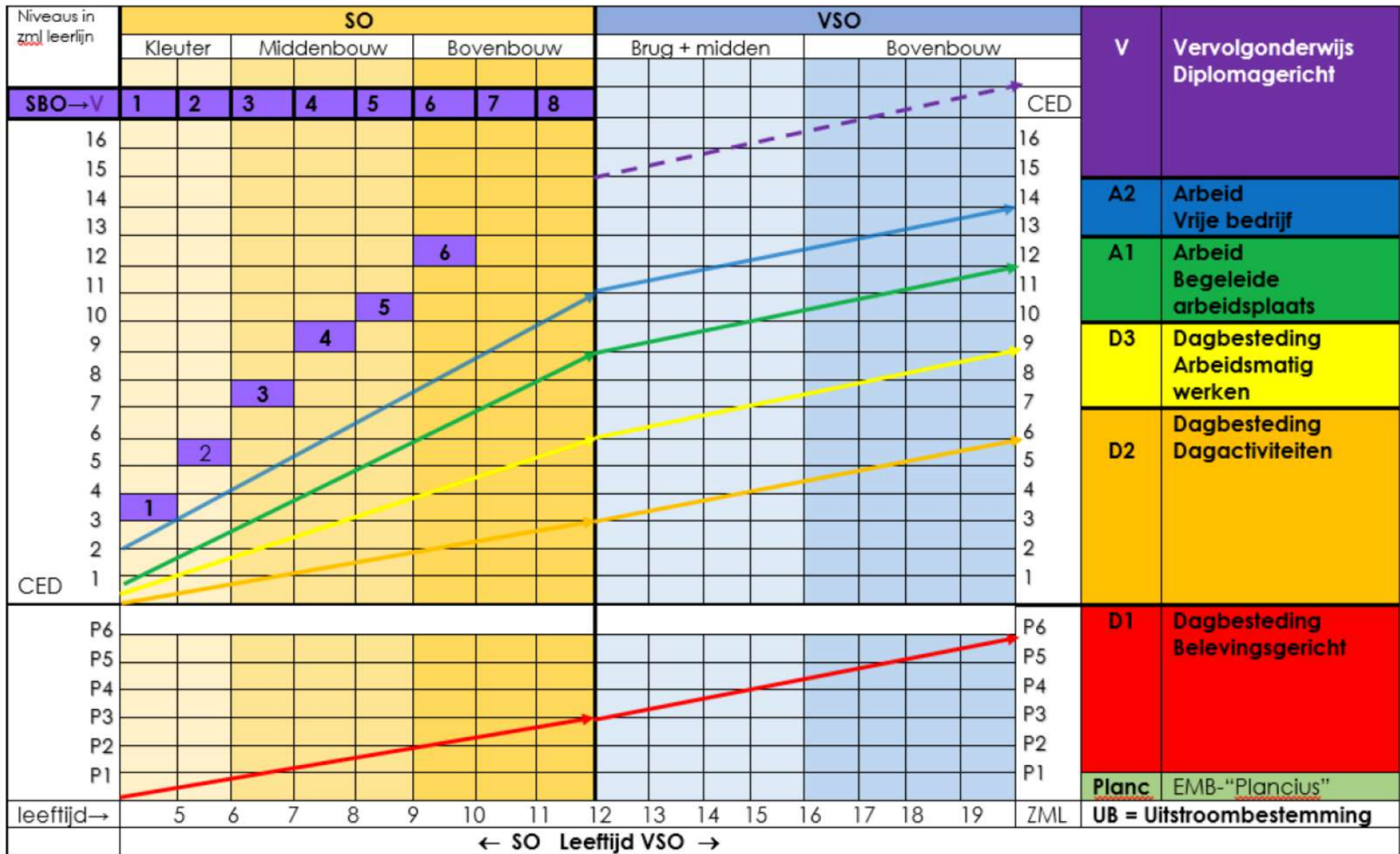

OPP – trap: Handelingsdeel: doelen, behoeften en afspraken: wat streven we na en wat is daarvoor nodig?

Johanneke Jongbloed- van Wijngaard (GBO Mozaiek)

Maura Dammers (GO Klimop, ZML)

Figuur 7.3: Grafiek SO en VSO cluster 3/ZML (bron onbekend)

2. Afstemming & Wisselwerking

Dit kind, deze groep/klas, deze leraar/mentor, deze school en deze ouders: wat gaat al goed en wat kan nog beter?

OPP: bevorderende en belemmerende factoren, recent en relevant voor handelingsdeel (FAQ 2)

Focus op de context!

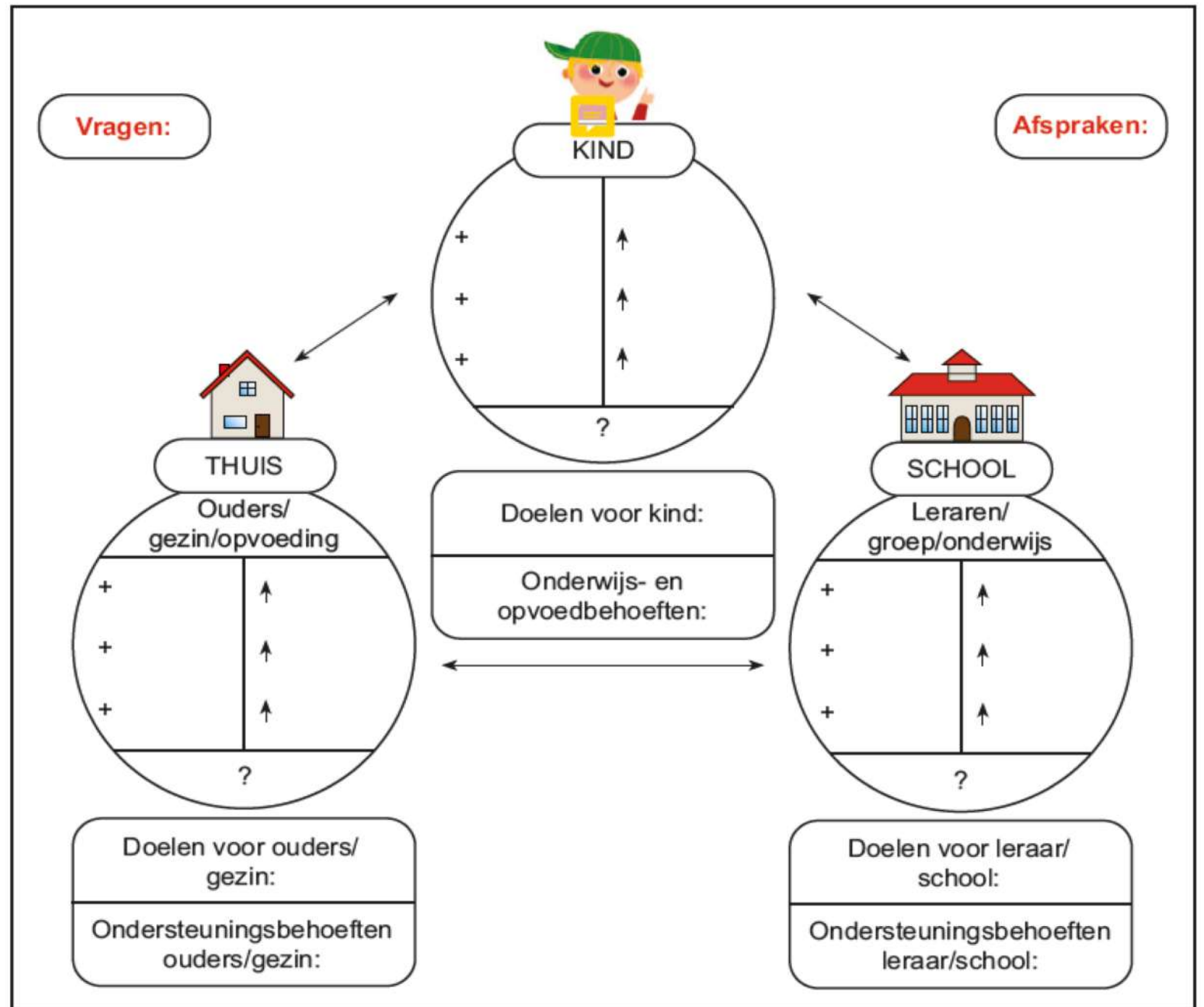

Praten over wisselwerking & observeren in de groep/klas: wat heeft leerling nodig, wat lukt al en wat kan beter afgestemd?

Visualisatie ondersteuning OPP

3 cirkels HGW
(Pameijer e.a., 2024):

- Van overzicht (bevorderende en belemmerende factoren)
- Via inzicht (analyse wisselwerking)
- Naar uitzicht (doelen en behoeften, handelingsdeel)

3. Onderwijs- en opvoedbehoeften

Handreiking voor **alle leerlingen**: deze leerling leert het best met/door/van/als = **1 zin**

Zoek de **overeenkomsten**! In deze groep hebben .. leerlingen een vergelijkbare handreiking

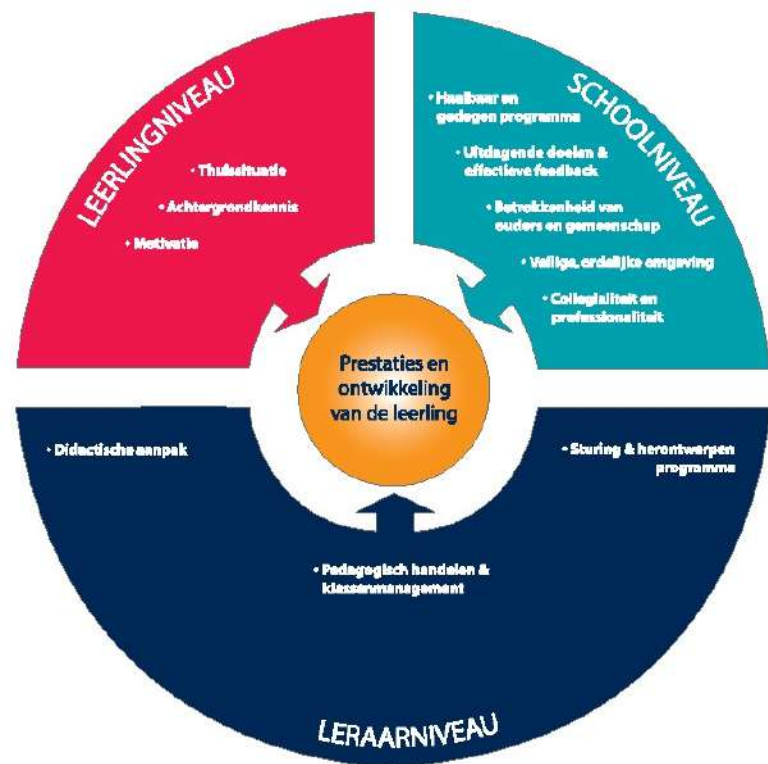
Onderwijsbehoeften voor **enkele individuele leerlingen**: wat heeft leerling nodig om **doel** te halen?

Eerst doel, dan spontaan, hulpzinnen als nodig

- Instructie die ...
- Opdrachten/activiteiten/omgeving die ...
- Feedback die ...
- Leerkracht/docent/mentor die..
- Andere leerlingen die ...
- Ouders die ...
-

Alleen opnemen in handelingsdeel als extra, bovenop basisondersteuning (anders verwijzen)

4. Leerkracht/docent/mentor doet ertoe

BAZALT, Marzano

HGW, bijlage 3.1:

Kijkwijzer goed onderwijs

- Leraar maakt verschil ... vooral voor kwetsbare leerling = **leerling met OPP**
- Hij/zij staat model voor beeld van leerling → feedback → effect op andere leerlingen en sfeer (Hendrickx, 2017)
- Effectief (evidence-informed) pedagogisch-didactisch handelen en goed klassenmanagement (**H. 3 HGW, FAQ 2**)
- Welbevinden en leren: zelfde medaille
- Relatie cruciaal & te verbeteren (Hattie, 2013)

Wat/wie heeft leerkracht/docent/mentor nodig om ...?

Van behoeften leerling/groep/klas → ondersteuningsbehoeften: wat heb **jij** nodig **om** deze groep/klas/leerling passend onderwijs te bieden?

Eerst spontaan, dan hulpzinnen:

- Kennis, vaardigheden, extra materiaal ...
- Collega's, IB/zoco, directie, teamleider ...
- Coaching of co-teaching ...
- Ouders ...

Ondersteuningsbehoeften verschillen: vraag ernaar
En vat samen in handelingsdeel OPP!

5. Aandacht voor positieve

Sterke kanten kind, leraar, groep, school & ouders (5x): zoek ze, zie/hoor ze, benoem, noteer en benut ze (5x)

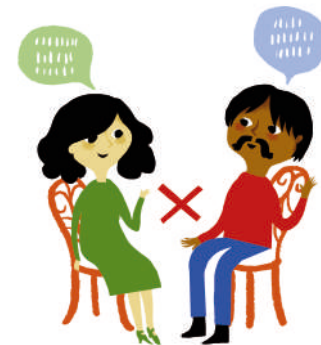
Waarom?

- Realistischer beeld van kind, onderwijs, opvoeding
- **Hogere doelen leerling: uitstroom en korte termijn**
- Verhoogt competentiegevoel leerling, leraren en ouders → motivatie neemt toe
- Samenwerking verbetert enorm
- Benutten in **handelingsdeel** → grotere kans van slagen

6. Samenwerken met elkaar, leerlingen en ouders

- Gezamenlijk belang: leerling school = kind ouders
- Leraar/mentor, IB/KC/OSC/ZC en teamleider/directie: onderwijsprofessionals, verantwoordelijk voor onderwijs
- Ouders: ervaringsdeskundigen, verantwoordelijk voor opvoeding. **OPP: OOGO en instemmingsrecht ouders**
- Ook leerlingen denken en doen mee! **OPP: Hoorrecht**

Handelingsdeel: we denken met elkaar mee, zonder → afspraken

Hoe gaan we tot nu toe?

Reacties

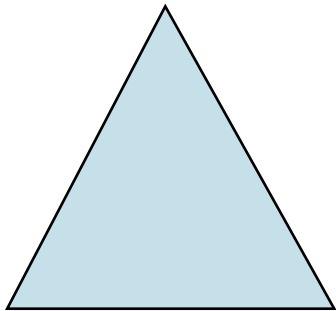
Vragen

Voorbeelden

Waarom ouderbetrokkenheid in HGW én OPP?

(zie filmpje welbevinden)

Leerlingen:

- Hoger welbevinden
- Minder verzuim
- Beter leerprestaties
- Minder gedragsproblemen

Ouders:

- Grotere tevredenheid

Leraren

- Meer werkplezier
- Meer welbevinden

HGW voor ouders (H.5 HGW)

- Onmisbare rol ouders in schoolsucces kinderen
- Praktische tips voor samenwerking met school
- In basis, met alle ouders
- Als kind extra ondersteuning nodig heeft
- Folders & checklists voor school én ouders
- **Hun bijdrage aan OPP.**

Ouders ondersteunen onderwijs: wat hebben zij hiervoor nodig? → Kans op halen doelen OPP groter (FAQ 6)

1. Opvoeding

- Op tijd naar bed, gezond eten, op tijd op school, geen verzuim, thuis 'verder leren'
- Beleid TV en computer, lezen, bibliotheek e.d.
- Achter school staan, aanpak leraar ondersteunen naar kind
- Compliment geven (dan weet school dat ze goed bezig zijn)

2. Betrokkenheid van ouders bij school

- Belangstelling tonen, goed gedrag op school waarderen
- Thuis gewenst gedrag extra oefenen
- Komen op gesprek op school, meedenken bij aanpak kind

3. Verwachtingen van ouders t.a.v. OPP: hoog maar realistisch

Leerlingen betrekken (HGW H.4): Hoor-recht (FAQ 7)

Dear
teacher

- **Vorbereiding:** wat voor soort **(OPP)** gesprek en waarom (doel?), wat wil je vragen en wat wil je vertellen?
- Leerling doet mee in **overzicht** (wat gaat al goed en wat kan/moet nog beter?), **inzicht** (analyse, hoe komt dat?) en **uitzicht** (**doelen OPP** en wat nodig om deze te halen? onderwijs- en opvoedbehoeften)
- Suggestie voor je leerkracht, docent of mentor: wat kan hij/zij doen zodat het jou lukt om ...? **Afspraken handelingsdeel**
- Vraag leerling om feedback op gesprek: tops & tips?

Mickey Mouse
samen
met leerling
invullen

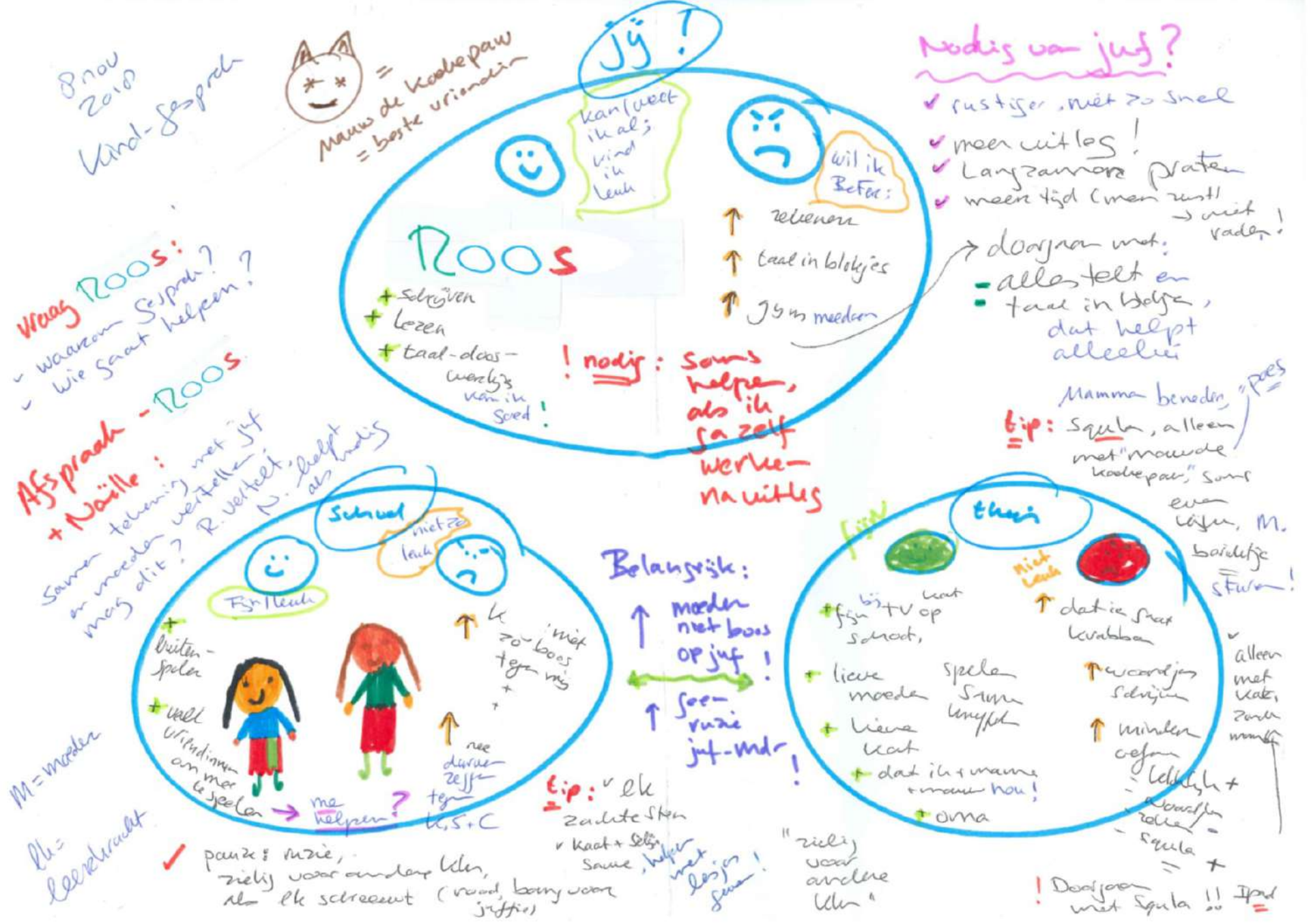
OPP: wat gaat
al goed en wat
kan nog beter,
doelen en wat
nodig?

Hoe komt het dat Roos niet meer naar school wil?

Wat kunnen leerkracht en moeder doen, zodat ze weer met plezier naar school gaat?

3 cirkels HGW

7: Systematisch en transparant: HGW-cyclus (H.6 HGW)

Doel planmatig werken: doelen opstellen, aanpak realiseren, monitoren, evalueren, bijstellen

→ OPP-cyclus

OPP- cyclus

Uitgangspunt 7 HGW: let op die formulieren!

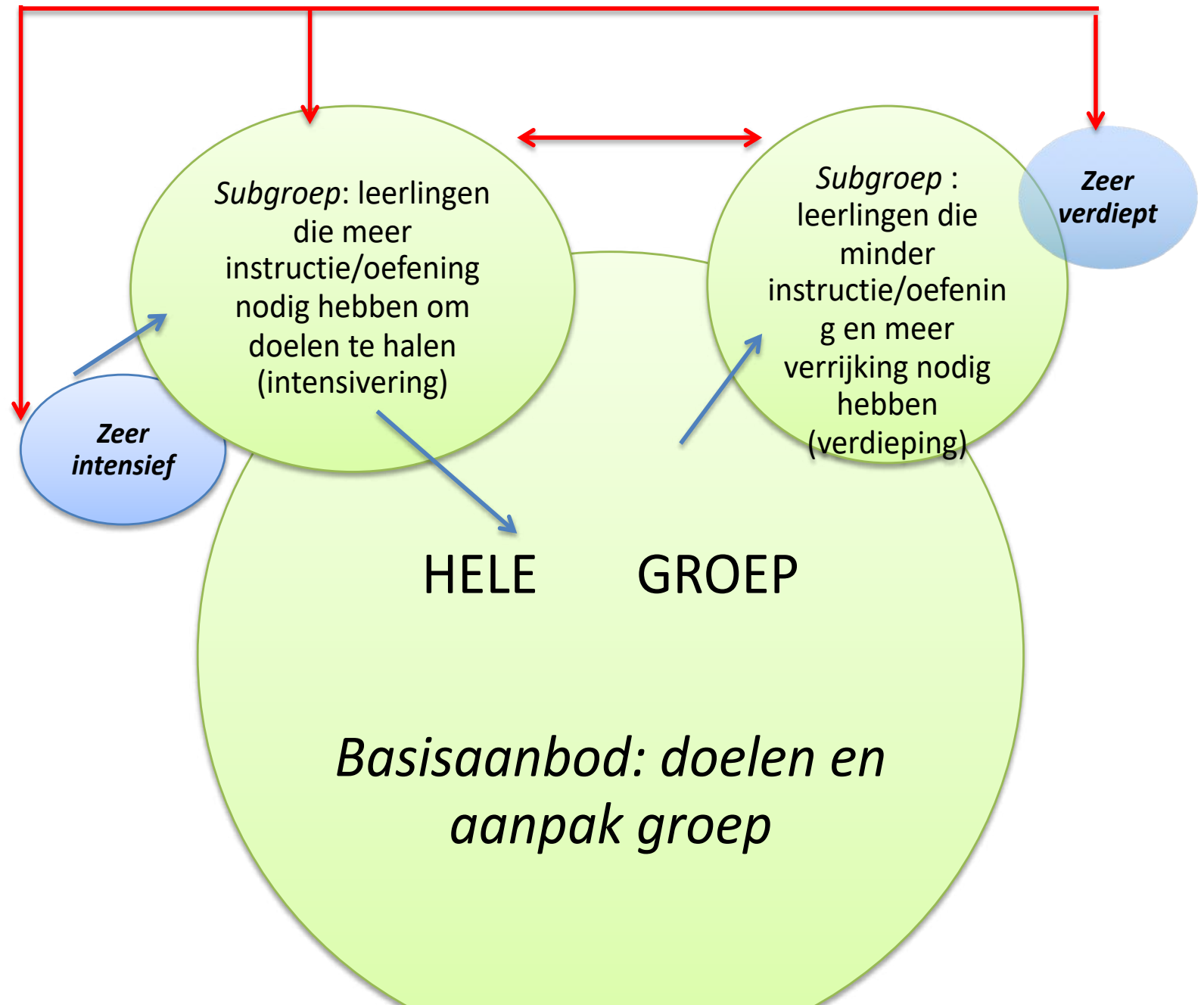
- Geen papieren tijgers. Formulier is een middel, geen doel
- Houvast en geheugensteun. Voorkom herhaling en overschrijven
- Geef ruimte: wat moet en wat mag?
- Denk aan kosten – baten, moet leraar helpen en samenwerking ondersteunen
- **OPP: BEKNOPT, want te lange OPP's ...**
- **Noteer alleen wat recent en relevant is voor uitstroom en handelingsdeel**
- **Verwijs naar basisondersteuning, plan groep/klas en subgroepen**
- **Noteer alleen wat daar bovenop (extra/extra) is!**

Kennis goed
onderwijs (H.3
HGW) → lesgeven
(H.6 HGW)
Zicht op groep
Grip op groep

Blauwe pijlen: hoge
verwachtingen,
ambitieuze doelen?

Rode pijlen:
heterogeen (i.p.v.
homogeen)
groeperen?

Bijlage 2:

Voorbeeld format OPP, ter inspiratie en om aan te passen aan de visie en de jaar- of kwaliteitscyclus van de school

Een bruikbaar OPP is beknopt (bij voorkeur maximaal 5 A4), haalbaar en toegankelijk. Hoe noteer je e.e.a. zo beknopt mogelijk?

Dit is een voorbeeld format, minimaal een keer per jaar te evalueren en tussentijds te monitoren en bij te stellen als nodig.

Data

Start OPP:

Monitoren OPP (minimaal ieder half jaar, als nodig vaker):

Evalueren OPP (na een jaar):

1a. Recente en voor onderwijs en uitstroomprofiel relevante bevorderende factoren	1b. Recente en voor onderwijs en uitstroomprofiel relevante belemmerende factoren
Leerling: Onderwijs: Ondersteuning thuis:	Leerling: Onderwijs: Ondersteuning thuis:
2. Samenvattend/integratief beeld (huidige situatie en wisselwerking tussen de verschillende factoren):	
3. Uitstroomprofiel en onderbouwing (benut of verwijs naar het beeld in rubriek 2): Is er sprake van afwijking van diplomagericht perspectief en/of overschrijding onderwijstijd? Neem dan stroomschema inspectie op in OPP of verwijs ernaar.	

BEKNOPTE OPP-format mag, hoeft niet.

In format zijn **verplichte onderdelen OPP** 'handelingsgericht' uitgewerkt.

Pas aan eigen school aan, maak eigen.

Houd het wel beknopt!

Afronding masterclass

Wat neem je mee?

Wat ga je uitproberen: waarom, doel, met wie, hoe, wanneer en evaluatie?

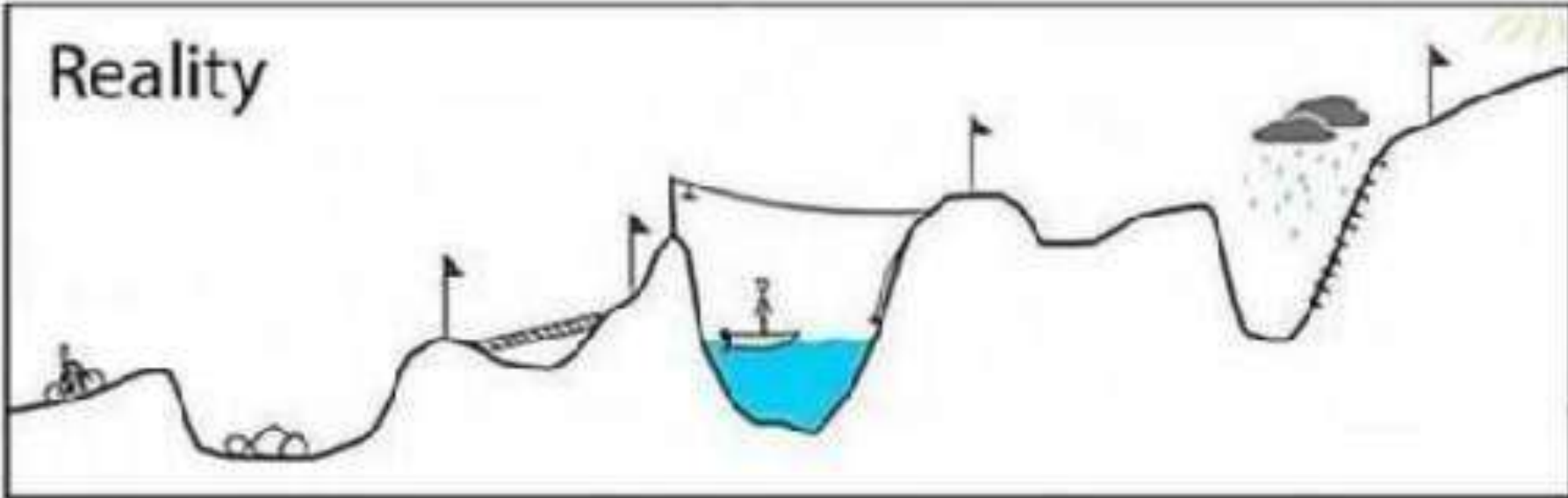
Your plan

Werkplezier en succes met
jullie OPP's!

Reality

Graag feedback in chat

TOP: complimenten, fijn dat ..., ga volgend webinar door met ...

TIP: suggesties, doe volgend webinar meer ..., minder ... of anders

Dank voor de feedback!

Meer weten over HGW?

Teams PO/VO: HGW - boeken

Ouders: Met plezier naar school!

www.hgw-noelle-pameijer.nl

Filmpje ouderbetrokkenheid

<https://lerarencollectief.nl/tutorials/welbevinden-van-leraren-en-leerlingen/4-ouderbetrokkenheid-en-welbevinden-noelle-pameijer/>

HGD in onderwijs en jeugdzorg/JGGZ

Cursussen HGW bij e-wise (basis, IB/KC en ouders) en wij-leren (leerlingen)

Meer weten over OPP?

Zie 18 **Veel gestelde vragen
ofwel FAQ's'**

Door de link aan te klikken kom je bij een antwoord op 18 veel gestelde vragen (Frequently Asked Questions).

- FAQ 1. Wat heeft acht jaar werken met ontwikkelingsperspectieven aan inzichten opgeleverd?
- FAQ 2. Wat is goed onderwijs in de basis; wat werkt voor alle leerlingen?
- FAQ 3. Omgaan met verschillen: homogeen of heterogeen groeperen?
- FAQ 4. Welke wetenschappelijke onderbouwing pleit voor het werken met een OPP?
- FAQ 5. Welke kind-kenmerken zijn relevant bij het bepalen van het uitstroomperspectief?
- FAQ 6. Samen werken aan het OPP: wat vraagt dit van de samenwerking met ouders?
- FAQ 7. Samen werken aan het OPP: wat vraagt dit van de communicatie met leerlin-

OPP-
training.nl